

LORETA VAIČIULYTĖ-SEMĖNIENĖ

Lietuvių kalbos institutas

DAIKTAVARDŽIAI *ATITIKTIS*, *ATITIKIMAS* ADMINISTRACINĖJE KALBOJE

ESMINIAI ŽODŽIAI: daiktavardžių *atitiktis*, *atitikimas* junglumas, administracinė kalba, vartosenos polinkis.

ANOTACIJA

Šio straipsnio objektas – veiksmažodžio *atitikti* vediniai *atitiktis* ir *atitikimas*. Tikslas – remiantis *Dabartinės lietuvių kalbos tekstyno* ir bazės *EUR-lex* administracinių tekstų pavyzdžiais, išsiaiškinti kalbamųjų veiksmažodinių daiktavardžių junglumą sintaksiniu ir semantiniu aspektu. Išnagrinėjus 452 pavyzdžius, paaiškėjo, kad *atitiktis*, *atitikimas* prisijungiamas objektas dažniausiai žymimas naudininku. Tyrimas parodė, kad kalbantieji daiktavardžiai reiškia „panašumą (darnumą) ir (arba) ekvivalentiškumą; tinkamumą“.

Daiktavardžius *atitiktis*, *atitikimas* administracinėje kalboje patyrinėti paskatino jų skirtingas sintaksinis junglumas kalbos normos požiūriu. Vartoseną skirtingo junglumo nerodo. Taigi, straipsnio tikslas – išnagrinėti administracinėje kalboje vartojamus daiktavardžius *atitiktis*, *atitikimas* sintaksiniu ir semantiniu aspektu. Keliami uždaviniai: pristatyti daiktavardžių *atitiktis*, *atitikimas* sintaksinio junglumo normą ir jų reikšmes žodynuose, aptarti šių daiktavardžių vartoseną sintaksiniu ir semantiniu aspektu; semantiniu aspektu apžvelgti *atitiktis*, *atitikimas* santykį su jų vartoseną administracinių tekstų vertimuose iš anglų kalbos. Remiamasi Europos Sąjungos teisės aktų ir kitų

viešųjų dokumentų bazės *EUR-lex* ir *Dabartinės lietuvių kalbos tekstyno* (DLKT) administracinių tekstų pavyzdžiais.

1. KALBOS NORMOS NUMATOMAS DAIKTAVARDŽIŲ *ATITIKTIS*, *ATITIKIMAS* JUNGLUMAS

Kalbos normos požiūriu veiksmažodinių daiktavardžių *atitiktis*, *atitikimas* sintaksinis junglumas, arba valentingumas¹, vertinamas skirtingai. Pavyzdžiui, Elena Oginskienė (1992: 45) teigia, kad su naudininku nevartotini nei veiksmažodis *atitikti*, nei daiktavardžiai *atitikimas* ar *atitikmuo*. Tapačios nuomonės laikosi ir Pranas Kniūkšta. Jo parengtuose *Kanceliarinės kalbos patarimuose* (KancKP 2000: 40; dar žr.: KancKP 1994: 29; Kniūkšta 2005: 208) rašoma, kad „su naudininku nevartotinas <...> daiktavardis *atitikimas* <...>. Stilistiškai jis neparankus ir su kilmininku – *ko* (*ne*)*atitikimas*²; gali būti (*ne*)*sutikimas su kuo*: *Jokių neatitikimų lydraščiams* (= *nesutikimų su lydraščiais*) *nenustatyta*“. Panašiai daiktavardžio *atitikimas* junglumą vertina Jonas Šukys: „kalbos vartotojai sutrinka, susidūrę su žodžiu *atitikimas*. Pagal taisykles turėtų būti *atitikimas ko* <...>, bet kilmininkas su *atitikimas* būna dviprasmis, nestilingas, beveik neįmanomas“ (Šukys 1998: 150). J. Šukys (1998: 150) siūlo „rinktis ne naudininką, o vienaarūšes sakinio dalis su jungtuku *ir* arba šalutinį sakinį. *Tada nedaug kam rūpėjo vertimo atitikimas originalui* (= *vertimo ir originalo atitikimas*; *kiek / kaip / ar vertimas atitinka originalą*; galėtų būti ir *vertimo atitikimas originalo*, tik nesklandu, nelabai aišku)“. Autorius atkreipia dėmesį į tai, kad „su *atitikimas* netinka ir galininkas,

¹ Šiame straipsnyje junglumas, arba valentingumas, suprantamas taip, kai jis suprantamas Nijolės Sližienės *Lietuvių kalbos veiksmažodžių junglumo žodyne* (Sližienė 1994: 16tt).

² Dar plg.: „Kliūvančiais atvejais ieškoma būdų objekto kilmininką pakeisti kitokia forma. Pavyzdžiui, pasakymų *įstatymo atitikimas Konstitucijos* <...>, *nuostatų atitikimas įstatymo* objekto kilmininkus (*Konstitucijos, įstatymo*) mėginama keisti naudininku. Bet tokių objekto raiškos formų yra tik su apkonkretėjusios reikšmės daiktavardžiais, neturinčiais priesagos *-imas*: *reikia pinigų* – *pinigų poreikis* (galėtų būti ir *pinigų reikėjimas*) – *poreikis pinigams* (bet neįmanoma *reikėjimas pinigams*)“ (Kniūkšta 2005: 208).

pvz.: *Buvo vertintas ir rodiklių atitikimas normas (= kaip / ar rodikliai atitinka normas)*. <...> Kartais *atitikti*, *atitikimas* galima pakeisti žodžiais *tikti*, *tikimas*, ir tada naudininkas vartotinas, pvz., *Individo atitikimas (= tikimas) profesijai daug priklauso nuo sveikatos būklės*“ (Šukys 1998: 151). Aldonos Paulauskienės nuomone, naudininko vartojimui su *atitikti*, *atitikimas* įtakos turi svetimos kalbos (Paulauskienė 2001: 174) (plg., pvz., rus. *соответствовать кому (чему)*). Remiantis Astos Kupčinskaitės-Ryklienės sudarytomis *Kalbos konsultacijomis*, veiksmožodinis *atitikimas* tiek su naudininku, tiek su galininku turi trūkumų: „*atitikimas reikalavimams* – nesistemiškas naudininkas, *atitikimą reikalavimus* – aiškiai dirbtinis“. Valdokus objekto linksnius siūloma keisti šalutiniu sakiniu. Nors „*[a]titiktis reikalavimams*, kaip ir *atitikimas reikalavimams*, turi nesistemišką naudininką“, „tokie pasakymai paplitę teisės kalboje, ypač *atitiktis reikalavimams*, plg. *meilė tėvynei*“³. Kur tinka, *atitiktis* gali eiti su kilmininku, pvz., *reikalavimų atitiktis*“ (KK 2003: 23). Ritos Miliūnaitės sudarytuose ir Valstybinės lietuvių kalbos komisijos apsvaistytuose *Kalbos patarimuose* daiktavardis *atitikimas* su naudininku vertinamas kaip kalbos klaida (*ntk.*⁴), o *atitiktis* su naudininku – tai šalutinis normos variantas⁵ (KP2 S1 2009: 38–39). Abiem atvejais siūloma rinktis vartoti prepozicinį arba postpozicinį objekto kilmininką (*atitiktis (atitikimas) ko*, *ko atitiktis (atitikimas)*), daiktavardinį junginį *sutikimas su kuo* arba šalutinį sakinį. Valstybinės lietuvių kalbos komisijos teikiamame Konsultacijų banke (VLKK)⁶ rašoma, kad „vietoj *atitikimas kam* vartotini junginiai *atitiktis kam*, *to*

³ J. Šukys teigia, kad „objekto naudininkus <...> gali valdyti ir kai kurie veiksmožodiniai daiktavardžiai, padaryti dažniausiai iš galininkinių ar net kilmininkinių veiksmožodžių, kai yra paskirties atspalvis, plg. <...> *myli ką – meilė kam*, <...> *klausia ką – klausimas kam; sveikina ką – sveikinimas kam* <...> (Be abejo, kita reikšmė gali būti <...> *ko (kieno) meilė, ko (kieno) sveikinimas*). <...> *Ar šis filmas nėra kaltinimas visuomenei*“ (Šukys 1998: 149).

⁴ Nuoroda *ntk.* „rodo, kad vertinamasis reiškinys yra kalbos klaida ir bendrinei kalbai neteiktinas (nevertotinas)“ (KP2 S1 2009: 9).

⁵ „[Š]alutinis (dalinis) normos variantas <...> prireikus (pavyzdžiui, atsižvelgiant į funkcinių stilių ypatumus) gali būti vartojamas bendrinėje kalboje, bet pirmenybė teiktina pagrindiniam (neutraliajam) normos variantui, – ypač prestižinėje bendrinėje kalboje“ (KP2 S1 2009: 9).

⁶ Žr.: <http://www.vlkk.lt/konsultacijos/183-atitikimas-atitiktis-kam> (žiūrėta 2020-07-10).

ir to atitikimas (atitiktis), sutikimas su kuo arba šalutinis sakinyš“. VLKK_e atkreipiamas dėmesys į tai, kad, skirtingai nei minėtuose *Kalbos patarimuose*, nuo 2016 m. kovo 17 d. „junginys *atitiktis kam* vertintinas kaip lygiavertis normos variantas⁷ (kaip visiškai įsigalėjęs vartosenoje). Vartotinus junginius iš eilės galima teikti taip: *atitiktis kam, to ir to atitiktis (atitikimas), sutikimas su kuo, šalutinis sakinyš*“.

Apie tai, kad veiksmažodinis daiktavardis⁸ *atitiktis*, skirtingai nei *atitikimas*, gali būti vartojamas su naudininku, panagrinėjusi Lietuvos Respublikos kodeksų ir jų komentarų kalbą, anksčiau rašė Laima Pečkuvienė (2011). O Ramunė Vaskelaitė (2003), remdamasi publicistikos medžiaga, straipsnyje aiškino, kas lemia, kad tam tikrais atvejais vartojamas ne objekto kilmininkas, o naudininkas. Jos nuomone, tam įtakos gali turėti ryšio su pamatiniu žodžiu silpnėjimas, dviprasmybės vengimas, kelių kilmininkų grandinė, plg.: *jo sveikatos išbandymas; išbandymas sveikatai*. Be to, „[n]audininką gali palaikyti sakinio veiksmažodis“. Autorė priėjo išvadą, kad „daiktavardiniuose junginiuose, atitinkančiuose veiksmažodinius junginius su galininku, naudininkas tam tikrais atvejais gali būti vartojamas. Tokią vartoseną lemia įvairios konkrečios aplinkybės“ (Vaskelaitė 2003: 43).

Apibendrinant matyti, kad pagal kalbos normą veiksmažodinių daiktavardžių *atitiktis*, *atitikimas* sintaksinis junglumas skiriasi. Su objekto naudininku galima vartoti daiktavardį *atitiktis*, bet negalima vartoti daiktavardžio *atitikimas*. Vietoj pastarojo junginio siūloma rinktis daiktavardinį *atitiktis* junginį (VLKK_e). Atsižvelgiant į šį siūlymą, galima manyti, kad leidžiama nepaisyti semantinių (labiau veiksmas *resp.* daiktas) aptariamųjų veiksmažodinių daiktavardžių skirtumų (žr.

⁷ Plg.: „Tarp lygiaverčių bendrinės kalbos normos variantų <...> gali būti funkcinis stilistinis skirtumas, <...> jie vartotini pasirinktinai“ (KP2 S1 2009: 10).

⁸ Veiksmažodinių daiktavardžių sintaksės aprašų apžvalgą pagrindinėse lietuvių kalbos gramatikose ir kituose gramatikai skirtuose darbuose žr. Pakerys (2006: 122–129).

toliau). Kitais atvejais klaidingas daiktavardžio *atitikimas* objekto naudininkas turi būti keičiamas prepoziciniu objekto kilmininku, sujungtu jungtuku *ir* su subjekto kilmininku, taip pat vietoj naudininko tinka vartoti šalutinį sakinį, daiktavardinį junginį *sutikimas su kuo* (žr. Kniūkšta, Miliūnaitė), kartais daiktavardinį junginį *tikimas kam* (žr. Šukys). Atsižvelgiant į visa, keltinos kelios hipotezės: jei semantiškai besiskiriantys junginiai gali būti keičiami vienas kitu, jų semantika yra (gali būti) supanašėjusi; šiuo pagrindu daiktavardžio *atitikimas* valdomo objekto raiška yra (gali būti) analogiška objekto žymėjimui su daiktavardžiu *atitiktis*. Hipotezėms tikrinti imami 452 administracinės kalbos pavyzdžiai iš DLKT ir *EUR-lex*.

Trumpai pasakytina, kad lietuvių kalbos administraciniam stiliui būdingas oficialumas, standartas⁹ (šabloniškumas), dalykinis tikslumas, aiškumas, glaustumas, logiškumas (Župerka 2012: 85, plg. 1983: 106)¹⁰. „Tikslūs įprastiniai formulavimai neleidžia kitaip suprasti dokumento¹¹, jie palengvina administracinės sferos komunikaciją¹². <...> Administracinio stiliaus leksikai būdinga žodžių vartojimas tiesioginėmis reikšmėmis, <...> sintaksei – sustabarėję žodžių junginiai“ (Župerka 1983: 106–107, plg. 2012: 85–86; dar plg. Pikčilingis 1971: 328), daiktavardinės konstrukcijos

⁹ „Standartiškumas <...> viena vertus, padeda tiksliai ir vienodai išreikšti tas pačias mintis, kita vertus, platesnės reikšmės standartinės raiškos priemonės nukonkuruoja kitas, konkretesnius, įvairesnius reikšmės atspalvius turinčias raiškos priemones“ (Vladarskienė 2018: 1).

¹⁰ Plg.: „ES dokumentų stilius yra kitoks. Jie rašomi anglų arba prancūzų kalba, šių kalbų administracinis stilius yra senoviškas, o sakiniai sudėtingos, įmantrios ir neaiškios struktūros <...>; šios savybės lietuvių administraciniam stiliui nebūdingos. <...>. Verčiant ES dokumentus negalima nutolti nuo originalo, vadinasi, ilgi, sudėtingos struktūros, neaiškūs sakiniai iš ES dokumentų patenka į nacionalines kalbas ir keičia savitas, dešimtmečius puoselėtas administracinio stiliaus savybes“ (Vladarskienė 2006: 46–47).

¹¹ Plg.: teisės akto „tekste neturi būti nereikalingų arba netaisyklingų žodžių, žodžių junginių, pastabų ir dviprasmybių“ (Kniūkšta 2005: 19).

¹² Plg.: „Administracinėje kalboje standartiški ne tik daugelis žodžių ir jų reikšmių, šabloniški, štapais virtę ištisi pasakymai, net atskiros teksto dalys, ypač jų pradžios“ (Kniūkšta 2005: 21).

(Kniūkšta 2005: 16). Administracinės kalbos tekstai – valstybės dokumentai, teisės aktai, oficialieji raštai (Kniūkšta 2005: 13)¹³.

2. DAIKTAVARDŽIAI *ATITIKTIS*, *ATITIKIMAS* ŽODYNUOSE:

SĄSAJA SU *ATITIKTI*

Daiktavardžiai *atitiktis*, *atitikimas* yra padaryti iš veiksmažodžio *atitikti*, pridedant priesagą *-tis* arba *-imas*. Daiktavardis *atitiktis* yra konkretesnis (daiktiškesnis) už daiktavardį *atitikimas* (DLKG 1996: 94–95)¹⁴, plg. toliau pateikiamus 1–2 pavyzdžius. Kita vertus, kaip matyti iš 3–5 pavyzdžių, vartosenoje šis semantinis (labiau daiktas *resp.* veiksmas) skirtumas gali būti nutrinamas ir kalbamiieji daiktavardžiai vartojami pramaišiu, sinonimiškai. Tada aptariamųjų daiktavardžių reikšmė yra artima ir juos galima keisti viena kitu be didesnių semantinių skirtumų. Supanašėjusi *atitiktis*, *atitikimas* reikšmė, tikėtina, daro įtaką jų sintaksiniam junglumui – jis vienodėja.

1) *Reglamente naudojamos sąvokos atitinka Lietuvos dokumentų, parengtų pagal analogiškus tarptautinius ir Europos dokumentus, sąvokas bei apibrėžimus. **Atitiktis** – gaminio, proceso ar paslaugos ir nustatytų reikalavimų **atitikimas** DLKT.*

¹³ Apie administracinės ir kanceliarinės kalbos bei administracinės ir mokslinės kalbos sąsajas ir skirtumus žr. Kniūkšta (2005: 13–14, 21).

¹⁴ Priesagos *-imas* „vediniai paprastai vartojami labai aiškia ir gryna veiksmo (ar būsenos) reikšme“ (DLKG 1996: 94). Plg.: „Dėl reguliarumo ir kai kurių kitų ypatybių šie daiktavardžiai artėja prie linksniuojamųjų veiksmažodžio formų statuso“ (Pakerys 2006: 130). Priesagos *-tis* „veiksmų pavadinimai paprastai yra konkretesni negu priesagų *-imas* ar *-ymas*, pvz.: <...> *sugaištis* „laiko sugaišimas, gaišatis“, *sukaktis* „sukakimas“ (DLKG 1996: 95).

2) **Atitiktis** – **atitikimas**, nustatomas automatiškai lyginant informacinėje sistemoje ar duomenų bazėje įrašytus arba įrašomus asmens duomenis EUR-lex.

3) Pareiškėjui kilo abejonė ne dėl viso Rinkliavų įstatymo 10 **straipsnio atitikimo Konstitucijai**, o tik dėl 10 straipsnio 1 **dalis atitikties** Konstitucijos 29 straipsnio 1 **daliai** ir 46 straipsnio 1 bei 4 **dalims** ta apimtimi, kuria Rinkliavų įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje yra nurodyti atvejai DLKT.

4) LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2003 M. BALANDŽIO 11 D. **NUTARIMO NR. 457 „DĖL VILNIAUS APSKRITIES VIRŠININKO ATLEIDIMO“ ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI** DLKT.

5) LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 1993 M. KOVO 10 D. **POTVARKIO NR. 186P „DĖL VALSTYBĖS IR VARTOTOJŲ KOOPERACIJOS TURTINIŲ SANTYKIŲ“ ATITIKIMO LIETUVOS RESPUBLIKOS BUTŲ PRIVATIZAVIMO ĮSTATYMO 1 IR 2 STRAIPSNIAMS** DLKT.

Iš *Dabartinės lietuvių kalbos žodyno* (DŽ₇₁) aiškėja, kad *atitiktis* – tai „atitikimas“, o abstraktusis *atitikimas* yra veiksmazodžio *atitikti* straipsnyje, kur reikšmė nurodoma tokia: „1. būti sutikimo¹⁵, darnumo¹⁶ santykyje“ arba „2. rasti, atsekti“. Analogiškai veiksmazodžio *atitikti* reikšmės apibrėžia ir Nijolė Sližienė *Lietuvių kalbos veiksmazodžių junglumo žodyne* (VJŽ), būtent šio žodyno antrojo tomo antroje dalyje (VJŽ₂₍₂₎): 1. būti susijusiam su kuo sutikimo, darnumo santykiu, pvz., *Nuorašas [P] atitinka originalą [Comp]*; 2. rasti, atsekti, pvz., *Ar [tu] [A₁] atitiksi kelių [P] tamsoje?* Akademiniam *Lietuvių kalbos žodyne* (LKŽ_e) leksikografinio daiktavardžio *atitiktis* straipsnio nėra.

¹⁵ DŽ₇₁: sutikti – 7. *sutapti*; LKŽ_e: sutikti – 1. *sutapti (glaudžiant), sueiti*; 2. *būti darniems, sutapti, derintis*; VJŽ₂₍₂₎: sutikti – 9. *sutapti, derintis, turėti bendrumo*, pvz.: *Pajamų knygos [P] turi sutikti su išlaidų knygomis [Com]*.

¹⁶ LKŽ_e: darnus – 2. *susiderinęs, harmoningas*; DŽ₇₁: darnus – *kuris susiderinęs, suderintas*; BŽ_e: darnus – 1. *susiderinęs, suderintas*; 3. *suderintas, nepažeidžiantis pusiausvyros*. Darna – *visumos ir jos dalių suderinimas, dermė, vidaus ir išorės, turinio ir formos atitikimas*; sin. harmonija.

Pirmosios dvi daiktavardžio *atitikimas* reikšmės čia siejamos su atitinkamomis pamatinio *atitikti* reikšmėmis, o trečioji – tai refl. „įvykis“, pvz., *Čia ne pasaka, bet tikras atsitikimas* J.Balč. Ši reikšmė straipsnyje paliekama nuošalyje. Pirmoji LKŽ_e nurodyta *atitikimas* reikšmė (pvz.: *Virbalo ir siūlo atitikimas geriausiai nustatomas, į padarytą virbalu popieriuje skylę neriant mezgamą siūlą* rš.) turi du atspalvius: „buvimas sutikimo, darnumo santykio“ (pvz.: *Neatitikimo reikšmės sakiniai turi ir savitų sandaros ypatybių* LKGIII753) ir „ekvivalentiškumo santykis“ (pvz.: *Atitikimo principas – vienas iš pagrindinių mokslo raidos metodologinių principų* rš.). Paties veiksmazodžio *atitikti* pirma reikšmė apibrėžiama kaip „1. tr., intr. *būti atitaikytam*“¹⁷, pvz.: *Atitiko kirvis kotą* Pln.; *Atitiks Jurgiui kepurė* KrvP(Vv). Ši reikšmė turi tris atspalvius: „sutapti“¹⁸ (pvz.: *Žodžiai nebeatitinka su mūsų kantička* Kp.), „prilygti“¹⁹, pvz.: *Nuorašas atitinka originalą* DŽ1, ir „būti ekvivalentiškam“²⁰, pvz.: *Didesnį garų slėgį atitinka žemesnė virimo temperatūra* rš. Antroji *atitikimas* reikšmė LKŽ_e siejama su *atitikti* „2. tr., intr. *pataikyti; kliudyti; kliūti; patekti*“, pvz.: *Susikalbėjo šaudyt ing žymę ir ją atatikt* SPI192. Pastaroji taip pat turi savo atspalvių: „pataikyti rasti, atsekti (anksčiau žinomą dalyką)“, pvz.: *Patamsin duris atitikt nelengva* Lš.; „surasti, užėti (iš anksto nežinomą), pvz.: *Ir sugrįžo raitužėlis, ir nerado aukštų dvarų, tik atitiko gilų ežerėlį, didį vandenėlį* V.Krėv.; „suprasti, perprasti, atspėti“, pvz.: *Toli gražu nebuvo patenkintas, jausdamasis neatitikęs tikrojo savo pašaukimo* Vaižg; „atspėti, įminti“, pvz.: *Ir jūs neatitiksit mūsų žodžių* Vrnv.; „atitaikyti, pataikyti, parinkti, paskirti“, pvz.: *Jam vaistus atitiko, ir pasveiko* Snt.; „pataikyti ką daryti, sugėbėti“, pvz.: *Aš pati atiksiu tą darbą padaryt* Arm.; „ištaikyti“,

¹⁷ LKŽ_e: atitaikyti – 1. *parinkti, rasti, padaryti tinkamą, norimą*; DŽ₇₁: taikyti – 3. *derinti, tinkinti*; VJŽ₂₍₂₎: taikyti – 1. *derinti, tinkinti*, pvz.: *Audėja taiko spalvą su spalva, kad būtų gražu*.

¹⁸ VJŽ₂₍₂₎: sutapti – 1. *būti tokiam pat, turėti bendrumo, atitikti*, pvz.: *Teoriniai rezultatai [P] sutampa su eksperimentiniais duomenimis [Com]*; LKŽ_e: sutapti – 1. *būti tokiam pat, vienodam, labai panašiam, turėti bendrumo, atitikti*; DŽ₇₁: sutapti – 1. *pasidaryti tokiam pat, susijungti, susiliesti, sutikti*.

¹⁹ VJŽ₂₍₂₎: prilygti – 1. *pasidaryti, būti lygiam*, pvz.: *Sūnus [P] tėvui [Comp] dažnai neprilygsta*; LKŽ_e: prilygti – 1. *pasidaryti, būti lygiam su kuo, susilyginti*; DŽ₇₁: prilygti – *pasidaryti, būti lygiam*.

²⁰ BŽ_e: ekvivalentiškas – *visiškai ar beveik atitinkantis, vienodas, lygus, labai panašus, toks pat*; sin. *ekvivalentus, tolygus*; DŽ₇₁: ekvivalentiškas – *tolygus*.

pvz.: *Tai laimingą adynėlę attikau, kad vyninę obelėlę prigydyčiau LTR(Vs); „pasiekti“*, pvz.: *Visi tartum bėga ir bėga ir savo tikrojo tikslo niekuomet neatitinka* Pt.

Iš to, kas sakyta, aiškėja, kad daiktavardžiai *atitiktis*, *atitikimas* artimi darybos pamatui – neprototipinio tranzityvinio²¹ veiksmažodžio *atitikti*²² reikšmėms, kurių pirmoji apima atskiras (in)tranzityvinių veiksmažodžių *atitaikyti* (ką, su kuo), *taikyti* (prie ko / su kuo), *tikti* (kam), *sutapti* (su kuo), *sutikti* (su kuo), *derėti* (su kuo / kam), *derinti* (su kuo / kam), *prilygti* (kam) ir būdvardžių *tinkamas* (kam), *ekvivalentiškas* (kam), *(to)lygus* (kam), *vienodas* (su kuo) reikšmės ir jų valentingumą²³. LKŽ²⁴ pavyzdžių pagrindu manytina, kad minėtų predikatų sintaksinis valentingumas gali turėti įtakos veiksmažodžio *atitikti* objekto žymėjimui, pvz.: *Žodžiai nebeatitinka su mūsų kantička* (plg. *nebeatitinka mūsų kantičkos*). Darybos pamato pagrindu semantinis daiktavardžių *atitiktis*, *atitikimas* valentingumas yra skirtingas. Subjektas gali atliepti pacientą²⁴, o objektas – komparatyvą²⁵. Tokių simetriškai suvokiamų²⁶ daiktavardžių kaip *atitiktis*, *atitikimas* komparatyvą atliepiančio objekto raiška susijusi su veiksmažodžio *atitikti* semantiniame tinkle glūdinčiu naudininku ir (arba)

²¹ Apie hierarchiškai suprantamą tranzityvumą plačiau žr. Holvoet, Judžentis (2004), Malchukov (2005) ir ten cituojamą literatūrą.

²² Dar plg.: „**Atitikti** – nusako būseną, kai vienas daiktas yra suderintas su kitu: *Dokumentų užduotys turi atitikti įstaigos funkcijas ir kompetencijų*. Panašią reikšmę kaip *atitikti ką* turi pasakymas *sutikti su kuo*, tik jis ne toks kanceliariškas: *Nutarimas turi sutikti su įstatymais. Darbas sutinka (nesutinka) su keliamais reikalavimais* (KancKP 2000: 40; plg. KancKP 1994: 29); „**Sutikti** – gali reikšti neprieštaravimą, sutarimą arba sutapimą su kuo: <...> *Nutarimas sutinka su įstatymu* (jam neprieštarauja). Sutapimo reikšmė labiau įsigalėjęs veiksmažodis *atitikti*“ (KancKP 2000: 276). „**Atitikti** žymi būseną, kai vienas dalykas yra suderintas su kitu, administracinėje kalboje dažniausiai dalykai derinami su jau nustatytais, tiksliai apibrėžtais reikalavimais, pvz.: <...> *nutarimas atitinka direktyvą*. <...>. Gali būti derinama ir su abstraktesniais dalykais *atitinka požiūrį, poreikį, tikslus, lūkesčius*“ (AKA 2014).

²³ Plačiau apie būdvardžių *ekvivalentiškas*, *tapatus*, *(to)lygus*, *vienodas* ir jų vedinių morfosintaksinio žymėjimo polinkius dabartinėje lietuvių kalboje žr. Vaičiulytė-Semėnienė (2016).

²⁴ *Patientas* [P] – veiksmo poveikio gavėjo arba būsenos turėtojo funkcija, būdinga tiek gyviems, tiek negyviems daiktams, taip pat abstraktiems dalykams (Sližienė 1994: 20).

²⁵ *Komparatyvas* [Comp] – lyginimo standarto funkcija, einanti greta būsenos patiento ir būdinga daiktui, su kuriuo kas nors lyginama, lygiuojasi ir pan., pvz.: *kopija atitinka originalą* (Sližienė 1994: 23).

²⁶ Plačiau apie leksinių reciprokų graduojamą simetriškumą žr. Partee (2008). Dar šiuo klausimu plg.: Haspelmath (2007: 2088).

prielinksnio su konstrukcija su įnagininku. Kaip matyti iš žodyninių apibrėžčių, skirtingai žymimą komparatyvą numato du predikato reikšmės aspektai: ekvivalentiškumo, kaip tapatumo (plg. *sutapti*, *prilygti*, *ekvivalentiškas*), ir (arba) darnumo, kaip derėjimo (plg. *atitaikyti*, *derėti*, *derinti*). Taip pat kalbamųjų daiktavardžių objekto raiška susijusi su *atitikti* beneficento²⁷ objektui būdinga raiška – naudininku, pvz.: *Atitiks* (plg. *tiks*, *bus gera*) *Jurgiui kepurė* KrvP(Vv); plg.: *būti tinkamam*, *tikti* (kam)²⁸, *derėti*, *derinti* (kam)²⁹. Skirtingas objekto linksnį atliepiantis semantinis valentingumas (komparatyvas vs. beneficentas) rodo, kaip kalbėtojas suvokia ir semantiškai interpretuoja nusakomą situaciją. Kitaip kalbant, dvi semantinės funkcijos (komparatyvas ir beneficentas) žymimos taip pat – naudininku. Antroji *atitiktis*, *atitikimas* reikšmė remiasi atskiromis tranzityvinių veiksmažodžių

²⁷ Beneficentas [B] – adresato, gavėjo, turėtojo funkcija, būdinga gyvoms būtybėms, ypač asmenims, kurių naudai ar nenaudai kas vyksta, darosi, yra, pvz.: *jam viskas sekasi*. Kartais ir negyvi daiktai bei abstraktūs dalykai suvokiami kaip beneficentas, pvz.: *grėbliui sudėjo dantis* (Sližienė 1994: 21).

²⁸ Plg. VJŽ₂₍₂₎, kur veiksmažodžio *tikti* reikšmei „2. gerai derėti kam, prie ko“ būdingas skirtingas semantinis ir sintaksinis valentingumas: a) *Karvei, kiaulei* [B] *balnas* [P] *netinka*; b) *Jonas* [P] *su Ona* [Comp/Con] *labai tinka: abu aukšti, abu gražūs*.

²⁹ Plg. VJŽ₁, kur veiksmažodžio *derėti* reikšmei „2. tikti, pritikti“ būdingas skirtingas semantinis ir sintaksinis valentingumas: a) *Pavalkai* [P] *dera arkliui* [B], *ne žmogui* [B]; b) *Bulvės* [P] *dera su sviestu* [Com]. *Derinti* – *daryti sutinkantį, taikyti*: a) *Sakinyje tarinį* [P] *deriname su veiksniu* [Comp]; b) *Duok, aš tau* [B] *priderinsiu kepurę* [P]. LKŽ_e: *derėti* – 4. *tikti, pritikti, būti tinkamam, priimtina; reikėti*; DŽ₇: *derėti* – 4. *tikti, pritikti, būti tinkamam*; BŽ_e: *derėti* – 2. (kam, prie ko, su kuo) *tikti, pritikti*. *Derinti* – 1. (ką, prie ko, su kuo, kuo, kam) *daryti, taikyti, kad derėtų, tikėtų, būtų darnus*, pvz.: *Nuostatus reikia derinti su įstatymu*.

kliudyti (ką, kam, į ką, per ką³⁰), *rasti* (ką, kur³¹), *atsekti* (ką)³², *užėti* (ką, kur)³³, *suprasti* (ką)³⁴, *perprasti* (ką), *atspėti* (ką)³⁵, *įminti* (ką) ar *atitaikyti* (kam, ką)³⁶, *pataikyti* (kam, ką; kam)³⁷, *parinkti* (kam, ką)³⁸, *paskirti* (kam, ką)³⁹, *ištaikyti* (ką), *pasiekti* (ką)⁴⁰ reikšmėmis su joms būdingu valentingumu. Taigi, šis veiksmažodžio *atitikti* reikšmės ir aptariamųjų vedinių semantinis tinklas apima aktyvaus veiksmo (plg. *kliudyti*, *rasti*, *atsekti* ir pan.) ir būsenos (percepcijos) (plg. *suprasti*, *perprasti* ir pan.) veiksmažodžių reikšmes. Pastarieji skirtumai lemia skirtingą semantinį valentingumą. Aktyvaus veiksmo veiksmažodžiai „parenka“ *atitikti* subjektui agento⁴¹ funkciją, o galininku žymimam tiesioginiam objektui – pacientą (plg. *Ar [tu] [A₁] atitiksi kelią [P] tamsoje?*).

³⁰ Plg. VJŽ₁: *kliudyti* – *pataikyti*, pvz.: *Jis [A₁] kliudė man / mane [P] akmeniu [I]*.

³¹ Plg. VJŽ₂₍₁₎ veiksmažodžio *rasti* valentingumą: „1. a) ieškant aptikti; užėti ką pamestą, paslėptą, paliktą; b) ieškant, stebint pastebėti, suvokti; pasiekti, įgyti, gauti patirti“, pvz., *Gal kur nors [L] ir aš [Pcp(B)] atrasiu savo laimę [Con]*; „3. atėjus, atvykus užtikti, pamatyti, atbudus ar šiaip netikėtai išvysti, pastebėti“, pvz.: *Atjoję į Paurus, mes [Pcp(B)] radome tik degėsius [Con(P)]*.

³² Plg. VJŽ₂₍₂₎ veiksmažodžio *sekti* „5. atitikti, rasti (tikrą kelią, namus ir pan.)“ valentingumą, pvz.: *Ar vienas tu [A₁] atsekti namus [P]?*

³³ Plg. VJŽ₂₍₂₎ veiksmažodžio *užėti* „5. a) rasti, aptikti; b) užklupti“ valentingumą, pvz.: *Miške [L] mes [B] užėjome grybų [P]*.

³⁴ Plg. VJŽ₂₍₂₎ veiksmažodžio *suprasti* „1. pagauti, suvokti prasmę“, pvz., *O! Grėtė [Pcp] suprastų tą ženklą [Con]*, „3. pajauti kieno būseną, norus, mintis, poelgius“, pvz., *Aš [Pcp] supratau jos norą [Con] ir ėmiau kartu bėgti, valentingumą*.

³⁵ Plg. VJŽ₂₍₁₎ veiksmažodžio *spėti* valentingumą: „1. bandyti teisingai pasakyti nežinant; įminti (mislę)“, pvz., *Mes [A₁(Pcp)] turėjome spėti jo metus [Con]*, „5. nustatyti, atitikti“, pvz., *Man daktarai [A₁] atspėjo vaistus [P/Con]*.

³⁶ Plg. VJŽ₂₍₂₎ veiksmažodžio *taikyti* „10. parinkti geresnį, tinkamesnį“ valentingumą, pvz.: *Senelė [A₁] jai [B] vis pataiko kur ilgesnę ir gražesnę pasaką [P]*.

³⁷ Plg. VJŽ₂₍₁₎ veiksmažodžio *pataikyti* valentingumą: „4. parinkti, pagaminti ką tinkamesnį, gerensnį“, pvz., *Ji [A₁] tėvui [B] pataiko valgį [P]*, „5. įtikti ką darant“, pvz., *Aš [A₁] jai [B] nepataikau nė per kambarį pereiti [Con]*.

³⁸ Plg. VJŽ₂₍₁₎ veiksmažodžio *rinkti* „6. ieškoti, skirti kam tinkamą“ valentingumą, pvz.: *Jis pats [A₁] parinkdavo vaikui [B] vardą [P]*.

³⁹ Plg. VJŽ₂₍₂₎ veiksmažodžio *skirti* „19. rinkti kam tinkamą“ valentingumą, pvz.: *Aš [A₁] skiriu tau [B] arkli [P]*, t. y. išrenku.

⁴⁰ Plg. VJŽ₂₍₁₎ veiksmažodžio *pasiekti* „7. laimėti, įgyti (trokštamą dalyką)“ valentingumą, pvz.: *Jis [A₁] pasiekė savo tikslą [Con]*.

⁴¹ Agentas [A₁] – veiksmo iniciatoriaus ir atlikėjo funkcija, būdinga gyvoms būtybėms (Slizienė 1994: 19).

Percepciniai veiksmažodžiai numato *atitikti* subjektą kaip percipientą⁴², o galininku žymimas objektas čia susijęs su kontentyvo⁴³ funkcija (plg. *Jis* [Pcp] *neatitikęs tikrojo savo pašaukimo* [Con]). Be to, subjektą atliepiantis agentas arba percipientas gali būti suvokiamas ir hierarchiškai (pvz.: *Ir sugrįžo raitužėlis, ir nerado aukštų dvarų, tik [jis] [A₁(B)] atitiko gilų ežerėlį, didį vandenėlį [P]; Atatikau [aš] [Pcp(B)] dabar raštą [Con] ir akių nebemašau).*

Pasirinkus nagrinėti teisės aktų bazės *EUR-lex* pavyzdžius, atrodė svarbu pažiūrėti, su kokiais anglų kalbos žodžiais koreliuoja lietuvių kalbos *atitikimas*, *atitiktis*. Šios duomenų bazės tinklalapyje galima lyginti to paties teksto vertimą į skirtingas ES kalbas. Tyrimui buvo pasirinkta vertimo iš lietuvių į anglų kalbą kryptis. Ieškota lietuvių kalbos žodžių, tada žiūrėti jų atitikmenys anglų kalba, nors tikroji vertimo kryptis yra atvirkštinė: anglų (prancūzų) kalba parašyti ES administracinės kalbos tekstai verčiami į kitą – lietuvių kalbą. O „verčiant ES dokumentus negalima nutolti nuo originalo“ (Vladarskienė 2006: 47). Remiantis elektroniniu *Lietuvių–anglų kalbų žodynu* (LAKŽ_e), lietuvių kalbos daiktavardis *atitiktis* – tai anglų kalbos *matching*, o daiktavardis *atitikimas* turi per dešimt anglų kalbos žodžių atitikmenų: *match, accordance, conformity, accord, fit, truth, correspondence, adequacy, congruence, coincidence, equivalence, parity, congruity, fulfilment, conformance, congruency*. Su kuriais iš jų ir kuriomis tų žodžių reikšmėmis yra susiję lietuvių kalbos *atitiktis*, *atitikimas* administracinėje kalboje, kalbama toliau.

⁴² Percipientas [Pcp] – psichinės būsenos patyrėjo funkcija, būdinga gyvoms būtybėms, suvokiančioms tikrovės dalykus, turinčioms tam tikrą nusiteikimą jų atžvilgiu, psichologiškai į juo reaguojančioms (Sližienė 1994: 20–21).

⁴³ Kontentyvas [Con] – veiksmo ar būsenos turinio funkcija, būdinga įvairiems daiktams bei reiškiniams (Sližienė 1994: 22).

3. DAIKTAVARDŽIŲ *ATITIKTIS*, *ATITIKIMAS* PRISIJUNGIAMO OBJEKTO ŽYMĖJIMAS

Norint išsiaiškinti, kaip žymimas daiktavardžio *atitiktis* objektas administracinėje kalboje, peržiūrėta 416 pavyzdžių iš DLKT⁴⁴. Iš jų tolesniam nagrinėjimui atrinkti tokie, kuriuose abu *atitiktis* argumentai – subjektą ir objektą pasakantys – yra vienaip ar kitaip eksplikuoti (žr. 3, 5, 6–8 pavyzdžius). Kadangi šiame tyrime svarbu objekto raiškos polinkiai, nuošalyje palikti atvejai, kai objektą pasakantis argumentas arba abu kalbamojo daiktavardžio argumentai aiškėja (gali paaiškėti) iš platesnio konteksto (žr. 9–11 pavyzdžius).

6) Tiekėjas (gamintojas) turi: 1) deklaruoti **gaminio ir jam nustatytų reikalavimų atitiktį** DLKT.

7) Kontroliuoja naudojamų matavimo priemonių metrologinių **charakteristikų atitiktį** nustatytus matuojamo objekto tikslumo **parametrus** DLKT.

8) Konstitucinis Teismas atsisako nagrinėti prašymą ištirti teisės **akto atitiktį Konstitucijai**, jeigu prašymo nagrinėjimas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui DLKT.

9) **Atitikties** (plg. paslaugos atitikties standartams) deklaracija – tiekėjo atsakomybe skelbiamas pareiškimas, kad **gaminys, procesas ar paslauga atitinka** tam tikrus **standartus** ar kitus **normatyvinius dokumentus** DLKT.

⁴⁴ Vartojimo pavyzdžių DLKT ieškota 2020 m. liepos mėnesį, išplėstinės paieškos laukelyje įrašius *atitik* arba *atitikim* ir pasirinkus paieškos kriterijų *prasideda* bei *administracinė literatūra*. Atsižvelgiant į tai, kad pagal *atitik* užklausa buvo rodomi skirtingi daiktavardžio *atitiktis* vienaskaitos linksniai (*atitiktis*, *atitiktį* ir pan.), vienaskaitos linksniais apsiribota ir atrenkant *atitikimas* pavyzdžius (buvo tik du pavyzdžiai su daiktavardžio *atitikimas* daugiskaitos kilmininku).

10) *Vandens transporto departamentui: 7.1. organizuoti MTC sertifikavimą pagal sertifikavimo laikinųjų nuostatų reikalavimus ir išduoti **atitikties** (plg. reikalavimams) liudijimus* DLKT.

11) *11.4. pripažįstant užsienio **šalių atitikties** (plg. standartams) sertifikatus ir bandymų laboratorijų bandymų protokolus* DLKT.

Iš viso 6–8 tipo pavyzdžių rasta 77: iš jų 4 pavyzdžiuose (arba 5,2 proc.) renkamasi daiktavardžio *atitiktis* abu argumentus žymėti kilmininkais, sujungtais jungtuku *ir* (Gen ir Gen **atitiktis**; žr. 6 pavyzdį), 8 pavyzdžiuose (arba 10,4 proc.) objekto argumentas pasakomas galininku (Gen **atitiktis** Acc; žr. 7 pavyzdį), o 65 pavyzdžiuose (84,4 proc.) reiškiamas naudininku (Gen **atitiktis** Dat; žr. 8 pavyzdį).

Panašūs raiškos rezultatai gauti peržiūrėjus 543 DLKT administracinės kalbos pavyzdžius su daiktavardžio *atitikimas* vienaskaitos linksniais. Iš jų paeiliui nagrinėti atrinkti 275 pavyzdžiai. 234 pavyzdžiuose (arba 85,1 proc.) objektui žymėti pasirinktas naudininkas (žr. 12–13 pavyzdžius), 28 pavyzdžiuose (arba 10,2 proc.) objektas reiškiamas galininku (žr. 14 pavyzdį), 10 pavyzdžių (3,6 proc.) subjekto ir objekto argumentai pasakyti kilmininkais, sujungtais jungtuku *ir* (žr. 15 pavyzdį)⁴⁵. Taip pat turimi du pavyzdžiai (arba 0,7 proc.), kur renkamasi vartoti prielinksnio su konstrukciją (Gen **atitikimas** su Instr; žr. 16 pavyzdį), ir vienas (0,4 proc.), kur daiktavardžio *atitikimas* objektas pasakytas postpoziciniu kilmininku (Gen **atitikimas** Gen; žr. 17 pavyzdį).

12) *Pareiškėjui kyla abejonė dėl šių Vyriausybės **aktų atitikimo įstatymui*** DLKT.

⁴⁵ Plg. pavyzdį, kur abu *atitikimas* argumentai pasakyti prielinksnio tarp konstrukcija: *Įgyvendindamos kriterijus ir taisykles, numatytas 23 straipsnio 3 punkte, Šalys sieks užtikrinti kuo didesnę **atitikimą tarp** galiojančių **kriterijų ir taisyklių**, naudojamų pagal Sutartį, įkuriančią asociaciją tarp šios Sutarties Šalių ir Europos Bendrijų.*

- 13) *Kitų mokslo ir kvalifikacijos laipsnių bei pedagoginių mokslo vardų atitikimą* Universitete pripažįstamiems *laipsniams* ir *vardams* Rektorato teikimu tvirtina Senatas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymu DLKT.
- 14) Mokymo *turinio atitikimas* nustatytus valdininkų kvalifikacinius *reikalavimus* DLKT.
- 15) *Sutarties dalyką apibūdinančios sąlygos, taip pat su parduotos prekės ar suteiktos paslaugos ir jų kainos atitikimu* susijusios sąlygos neturi būti vertinamos nesąžiningumo požiūriu (t. y. netaikomos šio straipsnio 1 ir 2 dalių normos) DLKT.
- 16) 9.3. patvirtina parašu „Ieškančio darbo asmens kortelėje“ A skyriuje „Registracijos žymos“ *duomenų* pateiktų B skyriuje *atitikimą su* ieškančio darbo asmens pateikiamais *dokumentais* DLKT.
- 17) Keturi deputatai reiškia nepasitikėjimą sudarytai deputatų komisijai, kuri, pasitelkusi 50 techninių darbuotojų, dvi savaites tyrė šito *parašo atitikimą* įstatymo *reikalavimų* DLKT.

Taigi, administraciniuose DLKT tekstuose daiktavardžių *atitiktis* ir *atitikimas* prisijungiamo objekto raiška yra beveik analogiška. Atsižvelgiant į tai ir darant prielaidą, kad panašūs objekto raiškos polinkiai būdingi ir bazėje *EUR-lex* pateikiamiems administraciniams tekstams, čia paieškos laukelyje įrašius daiktavardžių *atitiktis*, *atitikimas* vienkaskaitos linksnius (*atitiktis*, *atitiktį*, *atitiktimi* ir pan.) iš eilės žvalgomajam palyginimui ieškota ir nagrinėti atrinkta 100 pavyzdžių, kur minėtų daiktavardžių valdomas objektas pasakytas. Turima medžiaga rodo, kad paprastai (97 pavyzdžiuose, arba 97 proc.) daiktavardžių *atitiktis* ir *atitikimas* valdomas objektas pasakomas naudininku (žr. 18–21 pavyzdžius), retai (3 pavyzdžiuose, arba 3 proc.) – galininku (žr. 22–23 pavyzdžius).

- 18) Valstybėms narėms reikėtų turėti galimybę leisti prekybos mugėse eksponuoti slėginę įrangą, *kurios atitiktis* šios direktyvos *reikalavimams* dar nėra užtikrinta EUR-lex.

19) *Dėl **Sprendimo** 2014/512 ir **Reglamento** Nr. 833/2014 **atitikties** ESS 40 straipsniui* EUR-lex.

20) *Principai, pagal kuriuos nustatomas kredito rizikos mažinimo **metodų atitikimas reikalavimams*** EUR-lex.

21) *Be to, tada, kai nėra specifinių sutarties sąlygų, taip pat kai yra taikoma minimalios apsaugos sąlyga, šioje prielaidoje paminėti elementai gali būti naudojami nustatant, kad nėra **prekių atitikimo sutarčiai*** EUR-lex.

22) *Visų pirma reikia pažymėti, kaip iš esmės nurodo ir generalinis advokatas savo išvados 27 ir 28 punktuose, kad pagrindinė byla susijusi tik su sutarties projekto 25 **straipsnio atitikimu** Sąjungos **teisei** (plg. susijusi tik su tuo, kaip sutarties projekto 25 straipsnis atitinka Sąjungos teisę) ir neturėtų būti analizuojama taip, kad ja ginčijama visa nauja koncesijų sistema* EUR-lex.

23) *Be to, nacionalinio teismo pateikti klausimai yra susiję su nacionalinės teisės **nuostatų atitikimu** direktyvos 9 **straipsnį*** EUR-lex.

Panašiai kaip ieškant medžiagos iš DLKT, renkant pavyzdžius iš bazės *EUR-lex* atsiribota nuo tokių atvejų, kai daiktavardžių *atitiktis*, *atitikimas* reikalaujamas objektas paaiškėja iš platesnio konteksto (žr. 24–25 pavyzdžius).

24) *Kai importuotojas mano ar turi pagrindo manyti, kad matavimo priemonė neatitinka I priede ir atitinkamuose atskirųjų matavimo priemonių prieduose nustatytų esminių reikalavimų, jis nepateikia matavimo priemonės rinkai ar nepradeda jos eksploatuoti, kol nėra užtikrinama **jos atitiktis** (plg. reikalavimams)* EUR-lex.

25) *Gamintojai, manantys arba turintys pagrindo manyti, kad jų rinkai pateikta matavimo priemonė neatitinka šios direktyvos, nedelsdami imasi taisomųjų priemonių, būtinų užtikrinti tos matavimo priemonės atitiktį* (plg. *direktyvai*), *ją pašalinti arba atšaukti, jei tai tikslinga* EUR-lex.

Kaip minėta, renkant pavyzdžius iš bazės *EUR-lex* buvo žiūrėta, kokie anglų kalbos žodžiai verčiami lietuvių kalbos daiktavardžiais *atitiktis*, *atitikimas*. Turima medžiaga rodo, kad lietuvių kalbos daiktavardis *atitiktis* susijęs su anglų kalbos daiktavardžiais *match*, *compliance*, *conformity*, *compatibility*, *adequacy*, o daiktavardis *atitikimas* – su anglų kalbos *correspondence*, *compliance*, *adequacy*, *conformity*, *consistency*, *adherence*, *eligibility*, *fitness*, *alignment*, *accordance*, *fulfilment*, *be in interest*. Kokias reikšmes turi šie ir kiti anksčiau minėti anglų kalbos žodžiai, toliau žiūrėta elektroniniuose Oksfordo (OXFORD_e) ir (ar) MERRIAM-WEBSTER žodynuose, kurie pasirinkti dėl sinonimų teikties greta ieškoto žodžio.

4. DAIKTAVARDŽIŲ *ATITIKTIS*, *ATITIKIMAS* SEMANTIKA

Pradedant kalbėti apie daiktavardžių *atitiktis*, *atitikimas* reikšmes administracinėje kalboje, iš karto pasakytina, kad sakinių, kur šie abstraktai būtų susiję su *atitikti* „rasti, atsekti“, nerasta. Toliau aptariami pavyzdžiai, kur kalbantieji daiktavardžiai semantiškai artimi *atitikti* „būti susijusiam su kuo sutikimo, darnumo santykiu“.

4.1. Reikšmės DLKT pavyzdžiuose

DLKT daiktavardžiai *atitiktis*, *atitikimas* „darnumo“ reikšme vartojami, pavyzdžiui, 26–27 pavyzdžiuose. 26 pavyzdyje kalbama apie tai, kiek ginčijamas nutarimas yra panašus, darnus su Konstitucija ir įstatymu; nutarimas nėra jiems tapatus. Analogiškai 27 pavyzdžio pagrindu sveikata negali būti tolygi žodžio *sveikata* antonimui – *ligos* (dar žr. 3–5 pavyzdžius). Sakinyje gali būti aktualizuotas tapatumui artimas panašumas (darnumas) (žr. 28 pavyzdį). Panašumas⁴⁶ suvokiamas kaip laipsninis. 29–30 pavyzdžiuose aktualizuojama *atitiktis*, *atitikimas* kaip ekvivalentiškumas.

26) *Vyriausybės atstovė R. B. savo paaiškinimuose dėl ginčijamo Vyriausybės **nutarimo atitikties Konstitucijai ir įstatymui** „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos“ pažymi, kad lex retro non agit DLKT.*

27) *Kitų posėdžio dalyvių nuomonės išklauskamos, į jas atsižvelgiama, jeigu jos tiesiogiai susiję su paciento sveikatos įvertinimu ir **sveikatos atitikimu** Sraše nurodytoms **ligoms ir būklėms** DLKT.*

28) *Igyvendindamos kriterijus ir taisykles, numatytas 23 straipsnio 3 punkte, Šalys sieks užtikrinti **kuo didesnę atitikimą tarp** galiojančių **kriterijų ir taisyklių**, naudojamų pagal Sutartį DLKT.*

29) *Tiekėjas (gamintojas) turi: 1) deklaruoti **gaminio ir jam nustatytų reikalavimų atitiktį**; 2) turėti atitikties sertifikatą realizuojamai statybos produkcijai DLKT.*

30) *Bažnyčios vadovybės paskelbtų nuostatų laikymasis reikalauja **minties ir žodžių**, išorinio **veikimo ir širdies nusiteikimo atitikties** DLKT.*

⁴⁶ DŽ₇₁: *panašus* – 1. turintis tų pačių arba artimų ypatybių, bruožų; LKŽ_e: *panašus* – 1. turintis tokių pat ypatybių, bruožų.

Esama atvejų, kai daiktavardžiai *atitiktis*, *atitikimas* gali būti suprantami dvejopai: kaip darnumas ir ekvivalentiškumas (plg. 31–32 pavyzdžius). Norint to išvengti, greta kalbamųjų daiktavardžių (gali būti) pasakomas kitas, *atitiktis*, *atitikimas* reikšmę susiaurinantis, žodis. Pavyzdžiui, 33 (negrožinės literatūros) pavyzdyje daiktavardis *atitikimas* vartojamas darnumo reikšme, o ekvivalentiškumas greta pasakomas kitu daiktavardžiu – *adekvatumas*. O 34 administracinės kalbos pavyzdyje aktualizuojamas daiktavardžio *atitikimas* ekvivalentiškumo požymis, darnumas pasakomas abstrakčiuoju *suderinamumas*.

31) *Licenciją išduodanti institucija sprendimą išduoti ar pakeisti licenciją grindžia gautų dokumentų ir duomenų atitiktimi įmonės technologiniam, finansiniam ir vadybiniam pajėgumui, leidžiančiam vykdyti šių Taisyklių VIII skyriuje nustatytas licencijuojamos veiklos sąlygas DLKT.*

32) *Pagal kompetenciją sąlygas parengusi institucija atsako už pateikiamų sąlygų atitikimą teisės aktams, normatyviniams dokumentams DLKT.*

33) *Atmetęs aristoteliškąjį-tomiškąjį ir dekartiškąjį požiūrį į tiesą kaip suvokimo ir objekto atitikimą ar adekvatumą, Heideggeris jau Būtyje ir laike pasisakė už pirmapradiškesnį ir autentiškesnį apibrėžimą DLKT.*

34) *Turi užtikrinti jų [valdininkų] kvalifikacijos lygio, einamųjų pareigų bei nustatytų kvalifikacinių reikalavimų tarpusavio atitikimą ir suderinamumą DLKT.*

Daiktavardis *atitikimas* DLKT vartojamas ir siauresne – „tinkamumo, tikimo“ reikšme (žr. 35–37 pavyzdžius). Tokiais atvejais kilmininku žymimu subjektu paprastai pasakomas žmogus, o naudininko objektu – jo vieta tarnyboje.

35) *Direktoriaus V. T. atleidimo iš pareigų klausimą svarstyti vėliau. Žemės ūkio ministerija turi po 3 mėnesių įvertinti tolesnį šių vadovų atitikimą einamąsias pareigas* (plg. *vadovų tinkamumą einamosioms pareigoms; vadovų tikimą eiti pareigas*) DLKT.

36) *Per radiją surengti posėdį, kuriame pasisakytų Aukščiausiosios Tarybos Pirmininkas dėl situacijos Vyriausybėje ir dėl Ministro Pirmininko G. V. atitikimo užimamoms pareigoms* (plg. *G. Vagnoriaus tinkamumo užimamoms pareigoms*) DLKT.

37) *Širvintų rajono valdyba turi priimti sprendimą dėl rajono privatizavimo tarnybos viršininko atitikimo užimamoms pareigoms ir iki 1994 m. sausio 3 d. apie tai informuoti Centrinę privatizavimo komisiją* DLKT.

Objekto naudininko pozicijoje gali būti pasakoma bendratis (žr. 38–39 pavyzdžius). Tada daiktavardis *atitikimas* yra susijęs su *tikti* „būti kokiam reikalui geram, tinkamam“, kurio naudininkas ir bendratis atliepia finityvą – tikslo paskirties funkciją, būdingą daiktams bei reiškiniams, kurių siekiama (plg. VJŽ₂₍₁₎: 328).

38) *Organizacijos akreditaciją, suteikiančią jai teisę sertifikuoti laivininkystes (kompanijas) ir jūrų laivus, patvirtindama dokumentu apie organizacijos atitikimą vykdyti šias funkcijas* (plg. *patvirtindama, kad / ar organizacija tinka vykdyti šias funkcijas; apie organizacijos tikimą šių funkcijų vykdymui*) DLKT.

39) *Pripažintos organizacijos įgaliojimai nurodomi dokumente apie šios **organizacijos atitikimą** vykdyti šias funkcijas DLKT.*

4.2. Reikšmės vertimo pavyzdžiuose

Kalbėti apie susijusią su darybos pamatu daiktavardžių *atitiktis*, *atitikimas* reikšmę kaip apie semantinį tinklą paranku ir įtraukiant vertimą iš anglų kalbos. Pavyzdžiui, 40 pavyzdyje matyti opozicinis daiktavardžių *atitiktis* ir *atitikimas* vartojimas: lietuvių kalbos konkretesnis daiktavardis *atitiktis* verčiamas iš anglų kalbos *match*⁴⁷, o daiktavardis *atitikimas* – iš anglų kalbos daiktavardžio *correspondence*⁴⁸. Remiantis OXFORD_e žodyne minimais *correspondence* sinonimais, pastarojo daiktavardžio reikšmė apima skirtingus plačiau suvokiamo panašumo laipsnius: siauriau suprantamą panašumą, darnumą (*correlation, similarity, agreement, resemblance, compatibility, affinity, harmony* ir pan.; plg. LAKŽ_e *congruence*) ir (arba) ekvivalentiškumą (*comparability, uniformity*; plg. LAKŽ_e *truth, equivalence, adequacy, parity* ir pan.; dar plg. DŽ_{7i}; VJŽ). Be to, su anglų kalbos daiktavardžio *correspondence* reikšmėje glūdinčiu darnumo požymiu inherentiškai susijęs tinkamumas (*congruity*; plg.: LAKŽ_e *congruity, fit*; DŽ_{7i}; LKŽ_e *tinkamas*⁴⁹; VJŽ *tikti, derėti*). Taigi, semantiniu aspektu anglų

⁴⁷ OXFORD_e: *match* – 3. a person or thing that resembles or corresponds to another. Synonyms: **replica**, copy, lookalike, double, twin, duplicate, equivalent, facsimile, like. MERRIAM-WEBSTER: *match* – 1a. a person or thing equal or similar to another; 1b. one able to cope with another.

⁴⁸ OXFORD_e: *correspondence* – 1. a close similarity, connection, or equivalence.. Synonyms: **correlation**, similarity, resemblance, comparability, compatibility, agreement, consistency, congruity, conformity, uniformity, harmony, affinity, accordance, accord, concurrence, coincidence. MERRIAM-WEBSTER: *correspondence* – 2. a) the agreement of things with one another; b) a particular similarity; c) a relation between sets in which each member of one set is associated with one or more members of the other. Synonyms: common denominator, commonality, congruity, parallel, resemblance, similarity, similitude. Plg. ALKŽ_e: *correspondence* – 2. atitikimas; 3. panašumas, analogija.

⁴⁹ Plg.: DŽ_{7i}: *tinkamas* – 1. atitinkantis reikalavimus, geras; LKŽ_e: *tinkamas* – 1. kuris kam tinka, pritaikomas kokiam reikalui, deramas.

kalbos *correspondence* ir lietuvių kalbos *atitikimas* yra panašūs – reiškia „darnumą ir (arba) ekvivalentiškumą; tinkamumą“.

40) **Atitiktis** – *atitikimas* (plg. *panašumas*; *ekvivalentiškumas*), *nustatomas automatiškai lyginant informacinėje sistemoje ar duomenų bazėje įrašytus arba įrašomus asmens duomenis* EUR-lex.

*‘match’ means the existence of a **correspondence** as a result of an automated comparison between personal data recorded or being recorded in an information system or database.*

Su anglų kalbos sinonimais *correspondence*, *accordance*⁵⁰, *consistency*⁵¹ (plg. 41–42 pavyzdžius), verčiamais į lietuvių kalbos *atitikimą*, artimai susiję daiktavardžiai *compliance*⁵² ir *conformity*⁵³ (plg. LAKŽ_e *conformance*). Pastarieji reiškė „darnumas ir (arba) ekvivalentiškumas“ pagrečiui verčiami į sinonimiškus lietuvių kalbos daiktavardžius *atitiktis*, *atitikimas* (žr. 43–46 pavyzdžius).

⁵⁰ MERRIAM-WEBSTER: *accordance* – 1. agreement, conformity. Synonyms: accord, agreement, conformance, conformity, congruence, congruency, congruity, consonance, harmony, tune. *Agree* – 1. have the same opinion about something; concur. Synonyms: **concur**, be of the same mind, be of the same opinion, see eye to eye, be in sympathy, sympathize, be united, be as one man, accord. Plg.: ALKŽ_e: *accordance* – 1. sutarimas, atitikimas. *Agreement* – 1. sutikimas, sutarimas; 3. derinimas. *Concur* – 1. sutikti, būti tokios pat nuomonės; 2. sutapti.

⁵¹ OXFORD_e: *consistency* – 2. the way in which a substance holds together; thickness or viscosity. Synonyms: **thickness**, density, firmness, solidity, viscosity, cohesion, heaviness, degree of thickness, degree of density. MERRIAM-WEBSTER: *consistency* – 1a. agreement or harmony of parts or features to one another or a whole: correspondence. Synonyms: consistence, density, thickness, viscosity, viscosity.

⁵² OXFORD_e: *compliance* – 1.2. the state or fact of according with or meeting rules or standards. . Synonyms: **obedience to**, accordance with, observance of, observation of, adherence to, conformity to, respect for. MERRIAM-WEBSTER: *compliance* – 1b. conformity in fulfilling official requirements. Synonyms: **acquiescence**, biddability, compliancy, deference, docility, obedience, submissiveness. Plg.: ALKŽ_e: *compliance* – 1. sutikimas.

⁵³ OXFORD_e: *conformity* – 1. compliance with standards, rules, or laws. MERRIAM-WEBSTER: *conformity* – 1. correspondence in form, manner, or character. Plg.: ALKŽ_e: *conformity* – 1. atitikimas, suderinimas; 2. panašumas.

41) Komisija gali reikalauti, kad valstybė narė imtųsi būtinų veiksmų, kad užtikrintų veiksmingą savo valdymo ir kontrolės sistemų veikimą arba **išlaidų atitikimą taikomoms taisyklėms**.

*The Commission may require a Member State to take the actions necessary to ensure the effective functioning of its management and control systems or the correctness of **expenditure** in accordance with the applicable **rules*** EUR-lex.

42) **PROJEKTO ATITIKIMAS BENDRIEMS PAGALBĄ GAUNANČIOSIOS ŠALIES INVESTICIJŲ PRIORITETAMS** (PROJEKTŲ ATRANKA).

CONSISTENCY OF THE PROJECT WITH THE RECIPIENT COUNTRY'S OVERALL INVESTMENT PRIORITIES (PROJECT SELECTION) EUR-lex.

43) Ekonominės veiklos vykdytojas, pateikiantis slėginę įrangą ar agregatus rinkai savo vardu ar su savo prekių ženklu arba pakeičiantis slėginę įrangą ar agregatus taip, kad gali pasikeisti **jų atitiktis** šios direktyvos **reikalavimams**, turėtų būti laikomas gamintoju ir jam turėtų tekti gamintojo pareigos.

*Any economic operator that either places pressure equipment or assemblies on the market under his own name or trademark or modifies pressure equipment or assemblies in such a way that **compliance with the requirements** of this Directive may be affected should be considered to be the manufacturer and should assume the obligations of the manufacturer* EUR-lex.

44) Patvirtinamųjų dokumentų, kurie pateikiami kartu su paraiška, įskaitant patvirtinamuosius dokumentus, susijusius su **[jų] atitikimu** Tarybos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002 93 ir 94 **straipsniams**, sąrašas yra šio Kvietimo I priede.

*The supporting documents that shall accompany the proposal, including the supporting documents related to **compliance with Articles 93 and 94 of Council Regulation (EC, Euratom) No 1605/2002**, are listed in Annex I to this Call EUR-lex.*

45) Matavimo **priemonės atitiktis** šiai **direktyvai** žymima ant matavimo priemonės CE ženklų ir papildomu metrologiniu ženklu, kaip nurodyta 21 straipsnyje.

*The **conformity** of a measuring **instrument with this Directive** shall be indicated by the presence on it of the CE marking and the supplementary metrology marking as specified in Article 21 EUR-lex⁵⁴.*

46) Kadangi prekės visų pirma turi atitikti sutarties sąlygas; kadangi [jū] **atitikimo sutarčiai** principas gali būti laikomas bendru skirtingoms nacionalinės teisės tradicijoms EUR-lex

*Whereas the goods must, above all, conform with the contractual specifications; whereas the principle of **conformity with the contract** may be considered as common to the different national legal traditions.*

Anglų kalbos daiktavardis *compatibility*⁵⁵ taip pat verčiamas į lietuvių kalbos *atitiktis*, *atitikimas* (žr. 47–48 pavyzdžius) arba daiktavardžiu *suderinamumas* (žr. 49 pavyzdį). Čia daiktavardžiai *atitiktis*, *atitikimas* vartojami siauresne – „darnumo“ reikšme. Pastaroji gali būti

⁵⁴ Dar plg.: Parengdamas ES **atitikties** deklaraciją gamintojas prisiima atsakomybę dėl slėginės **įrangos ar agregato atitikties** (plg. atitikimo) šioje direktyvoje nustatytiems **reikalavimams**: *By drawing up the EU declaration of **conformity**, the manufacturer shall assume responsibility for the **compliance** of the pressure **equipment** or **assembly with the requirements** laid down in this Directive EUR-lex.*

⁵⁵ OXFORD^e: *compatibility* – 1. a state in which two things are able to exist or occur together without problems or conflict. Synonyms: **like-mindedness**, similarity, agreement, affinity, closeness, fellow feeling, harmony, rapport, empathy, sympathy, friendship, camaraderie, togetherness, communion, concord. MERRIAM-WEBSTER: *compatible* – 1. capable of existing together in harmony. Synonyms: **agreeable**, amicable, congenial, frictionless, harmonious, kindred, unanimous, united. Plg.: ALKŽ^e: *compatibility* – *suderinamumas*.

pasakoma ir anglų kalbos daiktavardžiu *adherence*⁵⁶ (žr. 49 pavyzdį), kuris artimas yra minėtam daiktavardžiui *compliance*. Atsižvelgiant į tai, darosi įmanoma anglų kalbos *adherence* koreliacija su lietuvių kalbos daiktavardžiu *atitiktis*.

47) *Dél ginčijamų **aktų atitikties** ES ir Rusijos partnerystės **susitarimui**.*

*The **compatibility of the contested acts with the EU-Russia Partnership Agreement** EUR-lex.*

48) *Nepaisant to, institucijos turėtų turėti galimybę paprašyti nuomonės dėl jų pasiūlymų dėl teisės aktų ar pozicijų, kurių jos laikosi teisėkūros procedūrų metu, kiek tai susiję su **jų atitikimu** pagrindinėms **teisėms**.*

*Nevertheless, the institutions should be able to request opinions on their legislative proposals or positions taken in the course of legislative procedures as far as **their compatibility with fundamental rights** are concerned EUR-lex.*

49) *Valstybės narės užtikrina: jūrų sektoriaus nacionalinės vieno langelio **sistemos suderinamumą su** suderintos pranešimų teikimo sąsajos **moduliu** ir jų jūrų sektoriaus nacionalinės vieno langelio sistemos grafinės naudotojo **sąsajos atitikimą** (plg. atitiktį) bendroms **funkcijoms** (plg. modulio sąsajos derėjimą su bedromis funkcijomis) pagal 6 straipsnio 2 dalį.*

*The Member States shall ensure: the **compatibility of the maritime National Single Window with the harmonised reporting interface module and adherence of the graphical user interface of their maritime National Single Window to the common functionalities** in accordance with Article 6(2) EUR-lex.*

⁵⁶ OXFORD⁶: *adherence* – 1. attachment or commitment to a person, cause, or belief. MERRIAM-WEBSTER: *adherence* – 1. the act, action, or quality of adhering. Synonyms: adhesion, bonding, cling.

Kontekste siauresnė „darnumo“ reikšmė, kurią turi į lietuvių kalbos daiktavardį *atitikimas* verčiamas anglų kalbos *alignment*⁵⁷, gali būti aktualizuota kaip „ekvivalentiškumo“ reikšmė (žr. 50 pavyzdį). Ekvivalentiškumas pasakomas ir konkrečiai, pavyzdžiui, pasirenkant anglų kalbos daiktavardį *adequacy*⁵⁸, kuris, kaip minėta, sinoniminiais ryšiais susijęs su semantiniu daiktavardžio *correspondence* tinklu. Iš 51–52 pavyzdžių matyti, kad *adequacy* „ekvivalentiškumas“ verčiamas į lietuvių kalbos *atitiktis*, *atitikimas*. Kitaip sakant, lietuvių kalba ekvivalentiškumo, kaip ir darnumo, reikšmė pagrečiui (gali būti) pasakoma (verčiama) dvejopai.

50) Šis reglamentas turėtų papildyti Sąjungos *acquis* ir nustatyti nuostatas, kurios yra reikalingos siekiant užtikrinti ***visišką Sąjungos*** *acquis* ***atitikimą Konvencijai***, kad Sąjunga ir jos valstybės narės galėtų atitinkamai patvirtinti arba ratifikuoti ir įgyvendinti Konvenciją.

This Regulation should complement the Union *acquis* *and lay down the provisions that are needed to ensure the* ***complete alignment of the Union*** *acquis* ***with the Convention*** *so that the Union and its Member States are able to respectively approve or ratify and implement the Convention* EUR-lex.

51) Ištiria techninius dokumentus ir patvirtinančius duomenis, siekdama įvertinti kitų matavimo priemonės ***dalių atitiktį*** techniniam ***projektui***.

Examine the technical documentation and supporting evidence to assess the ***adequacy of the technical design of the other parts of the measuring instrument***.

⁵⁷ OXFORD_e: *alignment* – 2. a position of agreement or alliance. Synonyms: **alliance**, union, partnership, affiliation, bloc, caucus. MERRIAM-WEBSTER: *alignment* – 4. an arrangement of groups or forces in relation to one another.

⁵⁸ OXFORD_e: *adequacy* – 1. the state or quality of being adequate. Synonyms: **acceptability**, reasonableness, passableness, satisfactoriness, fairness, **capability**, competence, competency, ability, aptitude, skill, skilfulness, adeptness. MERRIAM-WEBSTER: *adequacy* – 1. the quality or state of being adequate. Synonyms: acceptability, satisfactoriness, sufficiency.

52) Komisija kiek galima kruopščiau ištiria skunde pateiktą įrodymų teisingumą ir **atitikimą reikalavimams**, kad nustatytų, ar pakanka įrodymų tyrimui pradėti.

*The Commission shall, as far as possible, examine the accuracy and **adequacy of the evidence** provided in the complaint, to determine whether there is sufficient evidence to justify the initiation of an investigation* EUR-lex.

Į semantinę *correspondence* tinklą įeinantis tinkamumo požymis sakinyje taip pat gali būti pasakytas konkrečiau – anglų kalbos daiktavardžiais *eligibility*⁵⁹, *fulfilment*⁶⁰ (žr. 53–54 pavyzdžius).

53) Principai, pagal kuriuos nustatomas kredito rizikos mažinimo **metodų atitikimas reikalavimams**.

*Principles governing the **eligibility of credit risk mitigation techniques*** EUR-lex.

54) Nukrypstant nuo Sprendimo (ES) 2016/245 (ECB/2016/2) 22 straipsnio 8 dalies, kandidatai gali turėti prieigą prie savo duomenų, juos atnaujinti ar ištaisyti, bet, pasibaigus skelbime apie konkursą nurodytam laikui, negali atnaujinti ar ištaisyti informacijos, susijusios su **jų atitikimu atrankos kriterijams**.

*In deviation from Article 22(8) of Decision (EU) 2016/245 (ECB/2016/2), candidates may access, update or correct their data but may not update or correct information relevant to **their fulfilment** of the selection **criteria** after the closing date of the call for competition* EUR-lex.

⁵⁹ OXFORD_e: *eligibility* – the state of having the right to do or obtain something through satisfaction of the appropriate conditions. MERRIAM-WEBSTER: *eligibility* – the quality or state of being eligible: fitness or suitability to be chosen, selected, or allowed to do something.

⁶⁰ OXFORD_e: *fulfilment* – 2. the meeting of a requirement, condition, or need.

Tinkamumas gali susipinti su naudos (*be in interest*⁶¹), tikslo atspalviu (*fitness*⁶²; plg. ALKŽ_e *fit*). Tada, kaip matyti iš 55–56 pavyzdžių, anglų kalbos daiktavardis arba pastovioji frazė verčiami į lietuvių kalbos *atitikimą*.

55) *Tikslinga numatyti tokią administracinę sistemą, kur būtų pateikiami duomenys apie priemonių atitikimą Sąjungos interesams, įskaitant vartotojų interesus, ir nustatyti terminus, per kuriuos ši informacija turi būti pateikiama, taip pat apibrėžti atitinkamų šalių teisę susipažinti su tokio pobūdžio informacija.*

*It is prudent to provide for an administrative system under which arguments can be presented as to whether **measures are in the Union's interest**, including consumers' interest, and to specify the time limits within which such information has to be presented as well as the disclosure rights of the parties concerned* EUR-lex.

56) *Tokie reikalavimai, gali apimti, inter alia, prekių kiekį, kokybę, rūšį ir aprašymą, jų atitikimą konkrečiai **paskirčiai**, taip pat prekių pristatymą kartu su sutartais priedais ir visomis instrukcijomis.*

*Therefore, the goods should comply with the requirements agreed between the seller and the consumer in the sales contract. Such requirements could cover, inter alia, the quantity, quality, type and description of the goods, **their fitness for a specific purpose**, as well as the delivery of the goods with the agreed accessories and any instructions* EUR-lex.

⁶¹ OXFORD_e: *in the interests of* – for the benefit of.

⁶² OXFORD_e: *fitness* – 2. (fitness for/to do) the quality of being suitable to fulfil a particular role or task. Synonyms: **suitability**, capability, competence, competency, proficiency, ability, aptitude.

Semantiškai su lietuvių kalbos daiktavardžiu *atitikimas* taip pat susijęs anglų kalbos *meet*⁶³. 57 pavyzdyje pasakomi abiejų reikšmėse glūdintys panašumo ir tinkamumo požymiai.

57) *Dėl trečiojo apeliacinio skundo pagrindo Taryba mano, kad aptariamas trijų mėnesių terminas aiškiai taikomas „klausimams, susijusiems su gamintojo atitikimu RESVĮ kriterijams“.*

*As regards the third ground of appeal, the Council considers that the three-month time-limit at issue applies expressly to ‘a determination whether **the producer meets the [MET] criteria**’ EUR-lex.*

Iš to, kas apie administracinių tekstų vertimus sakyta, aiškėja, kad verčiant iš anglų kalbos esama polinkio rinktis ne tapačius atitikmenis, t. y. ne konkretnės reikšmės raiškas lietuvių kalba (*adekvatumas, tinkamumas, darna, darnumas, suderinamumas* ar pan.), bet platesnės reikšmės daiktavardžius *atitikimas, atitiktis*, kurių semantinis tinklas apima tas konkretnes reikšmes.

IŠVADOS

Nagrinėtuose 452 administracinės kalbos pavyzdžiuose daiktavardžiai *atitikimas, atitiktis* reiškia „panašumas (darnumas) ir (arba) ekvivalentiškumas; tinkamumas“. Tai susiję su pamatinio žodžio *atitikti* reikšme „1. būti susijusiam su kuo sutikimo, darnumo santykiu“. Sakinių, kur kalbiamieji *atitikimas, atitiktis* būti artimi veiksmažodžio *atitikti* „2. rasti, atsekti“ reikšmei, nerasta.

⁶³ Plg.: OXFORD_e: *meet* – (verb) 2. touch or join. Synonyms: **come together**, converge, connect, touch, link up, reach, abut, butt, adjoin, join, unite, intersect, cross. MERRIAM-WEBSTER: *meet* – (verb) 1c. to come into contact or conjunction with.

Sintaksinis daiktavardžių *atitiktis*, *atitikimas* junglumas sutampa – objektas paprastai (per 80 proc.) žymimas naudininku. Tas apibendrintas komparatyvo arba beneficento naudininkas „paimtas“ iš semantinio darybos pamato (*atitikti*) tinklo: *prilygti* (kam), *ekvivalentiškas*, (*to*)*lygus* (kam), *derėti* (kam), *tikti* (kam).

Iš žvalgoamojo administracinių tekstų vertimų tyrimo paaiškėjo, kad platesnės reikšmės lietuvių kalbos daiktavardžiai *atitikimas*, *atitiktis* nukonkuruoja konkretnės reikšmės anglų kalbos daiktavardžius ar kitas raiškos priemones.

ŠALTINIAI

- ALKŽ_e – *Anglų–lietuvių kalbų žodynas*. Skaitmeninis žodynas, parengtas Vilniaus universitete pagal anglų–lietuvių leksemų duomenų bazę, sudarytą V. Dadurkevičiaus ir D. Ralio. Parengė M. Paura ir M. Tverijonas. Prieiga internete: www.lkiis.lki.lt.
- BŽ_e – *Bendrinės lietuvių kalbos žodynas* (rengiamas), vyr. red. D. Liutkevičienė, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. Prieiga internete: <http://bkz.lki.lt>.
- DLKT – *Dabartinės lietuvių kalbos tekstynas*. Prieiga internete <http://donelaitis.vdu.lt> [žiūrėta 2020-07-17].
- DŽ₇₁ – *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas* (internetinis), vyr. red. S. Keinys. 7-as patais. ir papild. leid., Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2015. Prieiga internete: <http://lkiis.lki.lt>.
- EUR-lex – *Europos Sąjungos teisės aktų ir kitų viešų dokumentų bazė „EUR-lex“*. Prieiga internete: <http://eur-lex.europa.eu/lt/index.htm>.

LAKŽ_e – *Lietuvių-anglų kalbų žodynas*. Skaitmeninis žodynas, parengtas Vilniaus universitete pagal anglų-lietuvių leksemų duomenų bazę, sudarytą V. Dadurkevičiaus ir D. Ralio. Parengė M. Paura ir M. Tverijonas. Prieiga internete www.lkiis.lki.lt.

LKŽ_e – *Lietuvių kalbos žodynas*, t. 1–20, 1941–2002 (elektroninis variantas), vyr. red. G. Naktinienė, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2005. Prieiga internete: www.lkz.lt.

MERRIAM-WEBSTER – *Merriam-Webster Dictionary and Thesaurus*. Prieiga internete: <https://www.merriam-webster.com>.

OXFORD_e – *English Oxford Living Dictionaries*. Prieiga internete: <https://en.oxforddictionaries.com>.

VJŽ₁ – *Lietuvių kalbos veiksmažodžių junglumo žodynas* 1. Aut. N. Sližienė, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1994.

VJŽ₂₍₁₎ – *Lietuvių kalbos veiksmažodžių junglumo žodynas* 2(1), Aut. N. Sližienė, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla. 1998.

VJŽ₂₍₁₎ – *Lietuvių kalbos veiksmažodžių junglumo žodynas* 2(2). Aut. N. Sližienė, Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla, 2004.

LITERATŪRA

AKA 2014: *Administracinės kalbos aktualijos*, sud. L. Murinienė, R. Vladarskienė, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. Prieiga internete: <http://administracinekalba.lki.lt>.

DLKG 1996: *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika*, red. V. Ambrazas, 2-as patais. leid., Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.

-
- Haspelmath Martin 2007: Further Remarks on Reciprocal Constructions. – *Reciprocal Construction* 4, ed. Nedjalkov, Vladimir P., Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2087–2116.
- Holvoet Axel, Judžentis Artūras 2004: Tranzityvumo samprata. – *Gramatinių kategorijų tyrimai*, red. A. Holvoet, L. Semėnienė, L., Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 61–76.
- KancKP 1994: *Kanceliarinės kalbos patarimai*, 2-as fotografuotinis leidimas, parengė P. Kniūkšta, R. Mielkuvienė, E. Oginskienė, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
- KancKP 2000: *Kanceliarinės kalbos patarimai*, 4-asis (2-asis patais. ir papild.) leid., parengė P. Kniūkšta, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų institutas.
- KK 2003: *Kalbos konsultacijos*, sud. A. Kupčinskaitė-Ryklienė, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
- KP2 S1 2009: *Kalbos patarimai 2: Sintaksė: linksnių vartojimas* (S1), 3-iasis leid., sud. R. Miliūnaitė, teksto aut. V. Labutis, A. Pupkis, J. Šukys, vyr. red. A. Pupkis, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- Kniūkšta Pranas 2005: *Administracinė kalba ir jos vartoseną*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
- Malchukov Andrej 2005: Case Pattern Splits, Verb Types and Construction Competition. – *Competition and Variation in Natural Languages: Case for Case*, eds. M. Amberger, H. de Hoop, Amsterdam: Elsevier Sciences, 73–119.
- Oginskienė Elena 1992: Naudininkas kanceliarinėje kalboje. – *Kalbos kultūra* 62, 44–48.
- Pakerys Jurgis 2006: Veiksma pavadinimo konstrukcija lietuvių kalbos gramatikoje. – *Daiktavardinio junginio tyrimai*, red. A. Holvoet Axel, R. Mikulskas, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 121–149.
- Partee Barbara H. 2008: Symmetry and Symmetrical Predicates. – *Computational Linguistics and Intellectual Technologies: Papers from the International Conference „DIALOGUE“*, Moscow:
-

Institut Problem Informatiki, 606–611. Prieiga internete:

https://udrive.oit.umass.edu/partee/Semantics_Readings/SymmetryHandoutPentusSeminarCorrectedPlusNotes.pdf.

Paulauskienė Aldona 2001: *Lietuvių kalbos kultūra*, Kaunas: Technologija.

Pečkuvienė Laima 2011: Bendrinės kalbos normos ir jų (ne)atitiktys teisės kalboje. – *Gimtoji kalba* 5, 16–20.

Pikčilingis Juozas 1971: *Lietuvių kalbos stilistika* 1, Vilnius: Mintis.

Sližienė Nijolė 1994: Veiksmažodžių junglumas valentingumo teorijos požiūriu. – *Lietuvių kalbos veiksmažodžių junglumo žodynas* 1, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 15–54.

Šukys Jonas 1998: *Lietuvių kalbos linksniai ir prielinksniai: vartoseną ir normas*, Kaunas: Šviesa.

Vaičiulytė-Semėnienė Loreta 2016: Teigiamų alelinių būdvardžių ir jų vedinių aktantų raiška. – *Kalbos kultūra* 89. Prieiga internete: <http://www.bendrinekalba.lt/?89>.

Vaskelaitė Ramunė 2003: Naudininkas veiksmažodinių daiktavardžių junginiuose. – *Kalbos kultūra* 76, 43–46.

Vladarskienė Rasuolė 2006: Keletas pastabų apie lietuvių administracinę kalbą. – *Kalbos kultūra* 79, 41–49.

Vladarskienė Rasuolė 2018: Prielinksnis *apie* administracinėje lietuvių kalboje. – *Bendrinė kalba* 91, Prieiga internete: <http://www.bendrinekalba.lt/?91>.

Župerka Kazimieras 1983: *Lietuvių kalbos stilistika*, Vilnius: Mokslo.

Župerka Kazimieras 2012: *Stilistika*, Šiauliai: Šiaulių universiteto biblioteka.

Gauta 2020 10 08

Priimta 2020 12 11

NOUNS COMPLIANCE, CONFORMITY IN ADMINISTRATIVE LANGUAGE

Summary

The article raises the matter of the degree of valency that the nouns *compliance*, *conformity* (Lith. *atitiktis*, *atitikimas*) have in administrative language. The verbal nouns in question are approached from a syntactic–semantic angle. Reliance is made on samples of texts from the Corpus of the Modern Lithuanian Language (CMLL) by the Centre of Computational Linguistics of Vytautas Magnus University and of *EUR-lex* administrative texts.

Analysis of 452 sentences of the administrative language has revealed that the nouns *compliance*, *conformity* are used in the sense of ‘similarity (concord) and/or equivalence; fitness’. No sentences where the subject nouns *conformity*, *compliance* would be related to the meaning of the Lithuanian verb *atitikti* ‘(to) find, trace down’ have been observed.

The syntactic valency of the nouns *compliance*, *conformity* overlaps, with the object denoted with a dative as often as not. In the CMLL, it is present in over 80 per cent (352) of all cases, in *EUR-lex*, in over 95 per cent of the 100 sentences analysed. That dative, which acts as a comparative or beneficiary, is grounded on the net of a semantic formational foundation of the verb *(to) comply*, *conform* (*(to) compare* (to something or someone), *equivalent*, *comparable* (to something or someone), *(to) fit* (someone or something), *(to) suit* (someone or something), and so on).

The exploratory study of transactions of administrative texts has showed that the Lithuanian nouns *conformity*, *compliance* with their broader range of meaning prevail over English nouns or other means of expression that have a more specific meaning.

KEYWORDS: valency of the nouns *compliance*, *conformity*, administrative language, usage bias.

LORETA VAIČIULYTĖ-SEMĖNIENĖ

Lietuvių kalbos institutas

Petro Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius

loreta.semėniene@lki.lt